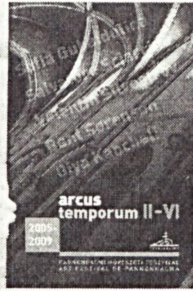


## Képvégek

Kovács Bodor Sándor filmjei  
az Arcus Temporum Pannonhalmi Művészeti Fesztiválról

Kovács Bodor Sándorról ma már elmondható, hogy szűkebb pátriája, Salgótarján mellett erős szálakkal kötődik Pannonhalmához, a Bencés Főapátsághoz is. Különös jelentősége van ennek az egyébként nem mindennapos művészi kalandozásnak, mivel filmesként tiszteletreméltó elkötelezettséggel vesz részt lakóhelyének és környékének kulturális életében: dokumentumfilmekben mutatja be társadalmi és természeti világát, alkotótáborokat szervez. Mostanára viszont talán sokadmagával, így e sorok szerzőjével együtt elmondhatja, hogy Pannonhalma a második otthonává vált. Ő készítette a monostor múltját és jelenét bemutató dokumentumfilmet (*„Bárki vagy, aki a mennyei hazába igyekszel...“*. *Másfél évezredes életforma Pannonhalmi monostorában*), amelynek rövidített változatát a látogatás első lépéseként az Apátságot felkereső valamennyi turista megtekintheti (s ennek következtében talán egyetlen magyar dokumentumfilm sem büszkélkedhet akkora nézőszámmal, mint ő). S ő forgatja immár öt éve az Arcus Temporum Pannonhalmi Művészeti Fesztiválról szóló filmeket, amelyek most egyetlen lemezen, az egyes évek eseményeit bemutató ismeretetésekkel együtt a VII. fesztiválon láttak napvilágot. (Az első alkalom, ahogy ezt a fesztiváligazgató, Varga Mátyás a kiadványban megfogalmazza, „próba-



év” volt, „sok tapasztalattal”, s ekkor még film sem készült.)

Kellő óvatossággal egyszerűen csak filmeknek nevezem ezeket a részenként körülbelül negyedórás összeállításokat. Műfaji meghatározásuk ugyanis igen nehéz – miközben műfaji meghatározhatatlanságuk a legfőbb sajátosságuk.

Nem dokumentumfilmek, nem ismeretterjesztő- vagy természetfilmek, nem riportfilmek – még talán a ma már idegenül csengő, régebben használatos kultúrfilm fogalma volna a legmegfelelőbb meghatározás –, hanem mindezek együtt, amelyből egy sajátos forma születik, megint csak közelítő leírással: jegyzet, napló, visszaemlékezés. Vagy még inkább a fesztivál nevéhez és szelleméhez híven (Arcus Temporum: időívek) „íveknek” tekinthetjük ezeket a filmeket; „képvégeknek”, az egyes fesztiválok különböző eseményeit, illetve az egyes fesztiválokat a mozgókép nyelven összekötő kompozícióknak. A forma tehát, rendkívül tudatosan és nagy alázattal, a „tárgy”, azaz a fesztivál tartalma mellett annak szellemiségét is képes megjeleníteni a maga művészi eszközeivel, amikor különböző (dokumentum)filmek műfajokat fűz egymásba, s hoz létre belőlük új, sajátos minőséget.

A Pannonhalmi Művészeti Fesztivál múlt és jelen között teremt kapcsolatot egy-egy klasszikus és kortárs zeneszerző

bemutatásával. Ezt az „időívet” erősítik a fesztivál további mozzanatai a különböző művészeti ágak (a zene mellett tánc, színház, képzőművészet, film) egymás mellé rendelésével, tágabb értelemben pedig profán és szakrális, külső és belső összekapcsolásával, amelynek ihletője és befogadója a magaslatra épült, ugyanakkor nyitott, befogadó szellemiségű bencés monostor.

Kovács Bodor Sándor tehát ezt a viszonyt, mozgást, ívet rajzolja elének a háromnapos fesztiválokat összefoglaló kisfilmjeiben. Mindezt szerencsére kellő nagyvonalúsággal teheti: tárgyyszerűen kevésbé szükséges informatívnak lennie (ezt a kiadvány füzete pótolja), így jóval nagyobb súly kerülhet a fesztivál fent körülírt szellemiségének megidézésére. Az öt filmben felismerhetők bizonyos visszatérő motívumok, illetve ezek szabad variációi, a legfontosabb azonban az egységes stílus és látásmód, amely mögött az egyszemélyes filmes (rendező, író, operatőr, vágó, hangmérnök) portréja is kirajzolódik.

A filmek fő szervezőelve és egyúttal leginformatívabb eleme az adott fesztivál kortárs zeneszerzőjével készített rövid interjú. Sofia Gubaidulina, Salvatore Sciarrino, Valentin Silvestrov, Bent Sørensen és Giya Kancheli tehát hagyományos riporthelyzetben is megjelenik, szavaik azonban már elsősorban nem magukról vagy művészetükről szólnak, jóval inkább a fesztiválhoz, a közönséghez és a helyhez kapcsolódó élményeikről. Az egyes filmek különböző pontjain elhelyezett riportok köré szerveződnek a fesztivál egyéb, immár a közreműködők és a művek megnevezése nélkül felvillanó eseményei: izgalmas részletek a próbákról, koncert- és

színházi pillanatok, a képzőművészeti alkotások és filmek bemutatása. Az egyes művészeti ágak és művek közötti átkötésekben kap helyet a fesztivál atmoszférájának a felidézése, amely több mint egyszerű passzázs. A műélvezet mellett ugyanis – s ezt mint visszatérő vendég tanúsíthatom – rendkívül fontos eleme az Arcus Temporumnak az együttlét, a közösségi élmény megélése. Az évek során az ismeretlenek is ismerőssé válnak, s ma már egyfajta nagy családként köszöntik egymást a vendégek. Nos, az egyes eseményeket összekötő passzázsok pillanatképei, egy-egy portré a közönség soraiból, a figyelem feszültebb vagy a várakozás oldottabb pillanatai hűen mutatják meg a fesztiválnak ezt a nem elhanyagolható arcát, természetét is. S mindezen túl ott van még a filmek visszatérő markáns szerzői megoldása, a monostor, illetve a pannonhalmi táj ihlette képek sorozata. Ezek a legtöbbször állókép-karakterű, gyakran utólagosan manipulált felvételeken közvetlenül mutatkozhat meg a képalkotó művész látásmódja, ahogy egy-egy, akár apró részletből, térelemből, kockaközből, épületsarokból, ablakból vagy éppen tágas totálból alkot önmagában is érvényes kompozíciót. Az egyes eseményeket elválasztó és összekötő, néha színesből fekete-fehérbe váltó vagy szűrővel átfestett „tételhatárok” bizonyára a fotósként is ismert filmrendező legkedvesebb, legszabadabb pillanatai, amelyek ugyanakkor pontosan illeszkednek a fesztivál „íveikhez”: e „képívek” segítségével tesszik láthatóvá tér és idő láthatatlan kapcsolatait.

(Pannonhalma, 2010)